

Ἀδελφοί Ἕλληνες,

Οἱ μεγάλοι καί δημιουργικοί λαοί κινουῦνται συνεχῶς πρὸς τὰ ἔμπροσ, πρὸς τὴν πρόοδον. Καί πρὸς τὰ ἔμπροσ, "τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι", πρέπει νὰ κινούμεθα καί ἡμεῖς, οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες. Εἰς εὐκαιρίας ὅπως ὅπως ἡ ἀνατολή τοῦ Νέου Ἑτους καί εἰς ἐπετεῖους ὅπως ἡ ἐφετεινή, ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν χρέους ὀφειλομένου καί ἐθνικὴν ὄντως ἐπιταγὴν, ἀκριβῶς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προόδου τοῦ Ἑθνους, ἡ ἔστω καί βραχεῖα ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθόν. Διότι ἐφέτος, κατὰ τὸ 1971, συμπληροῦνται τὰ πρῶτα ἑκατὸν πενήντα χρόνια ἀπὸ τῆς ἐθνοσωτηρίου Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, δηλαδή ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ πρώτου πυρῆνος τῆς Νέας Ἑλλάδος. Ἐπομένως, ὅχι ^{ἐπὶ} ἡ Πρωτοχρονιά, ἀλλ' αὕτῃ ἡ μεγάλη ἐπέτειος μᾶς καλεῖ νὰ ἀναπολήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὰς ἡρωϊκὰς ἐκεῖνας ἡμέρας καί νὰ συναντήσωμεν ὅλοι μας τὰς ἱεράς ἐκεῖνας μορφάς, χάρις εἰς τὰς ὁποίας συνετελέσθη

^{οὐκ} τῷ θαῦμα τῆς νεκραναστάσεως τοῦ Γένους μας καί ~~αὐτὴν~~
~~ἀνα~~πνέομεν ὅλοι τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθέρας πατρίδος.

Ὅτε ὁ θρυλικὸς Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός,
εἰς τὸν ἱστορικόν Ναόν τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Λαύρας,
μέ τρέμοντα χέρια, ἀλλὰ μέ τήν ψυχὴν φλογιζομένην
ἀπὸ τήν πίστιν, ῥυλόγει τό ἱερὸν Λάβαρον τοῦ Ἀγῶ-
νος "γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστι τήν ἀγία, καί τῆς
πατρίδος τήν ἐλευθερίαν", τά πάντα, ὅλοι οἱ ὑπολογί-
σιμοι παράγοντες ἦσαν ἐναντίον τῶν γενναίων προγόν-
ων μας. Ὡς πάντα ἐφώναζαν, ὅτι οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι
ἄνθρωποι δέν θά ἔπρεπε νά ἀρχίσουν ἕνα ἀγῶνα, ὁ
ὁποῖος εἶχεν ἑκατόν τοῖς ἑκατόν ἐξησφαλισμένην
τήν ἀποτυχίαν. Διότι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς ἐπο-
χῆς ἐκείνης, αἱ ἀνεξάντλητοι πηγαί τοῦ ἀπεράντου
πλούτου τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ πολυάρι-
θμος στρατός της, ἡ τεραστία εἰς ὄγκον καί δύναμιν
πυρός ἀρμάδα της, οἱ πανίσχυροι σύμμαχοί της καί
φίλοι της ἦσαν ἐναντίον μας. Ἐνῷ δέ τά πάντα ἦσαν
ἐναντίον μας, τίποτε δέν ἦτο ὑπέρ ἡμῶν: Ἡ ψυχολογί-
α, τήν ὁποίαν ἡ μακρά δουλεία εἶχε δημιουργήσει
εἰς τήν ψυχὴν τῆς μεγάλης μάζης τοῦ λαοῦ μας καί
ἡ ἔλλειψις οἷαςδῆποτε, ἔστω καί στοιχειώδους κρα-

τικῆς ἢ κεντρικῆς ὀργανώσεως ἦσαν ~~πρόγοντες~~
στρεφόμενοι ἐναντίον μας. Ἐξηρχόμεθα νῦν ἀντι-
μετωπίζωμεν τοὺς πολεμικοὺς κολοσσούς τῆς ἐ-
ποχῆς ἐκείνης χωρίς τακτικόν στρατόν, μέ ὀλί-
γας μόνον χιλιάδας ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἐστεροῦντο
συστηματικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδεύσεως. Ἡρχί-
ζαμεν τόν Ἀγῶνα χωρίς ^{ἐξοπλισμένους} (οἰκονομικοὺς πόρους,
χωρίς ἰσχυροὺς φίλους, χωρίς ἀρχηγούς, τοὺς ὁ-
ποίους νῦν παρεδέχοντο καί νῦν ἀνεγνώριζαν ὅλοι,
χωρίς ὅπλα καί χωρίς πολεμοφόδια. Τό μόνον ἐφό-
διόν μας ἦτο ἡ πίστις μας εἰς τόν Θεόν, εἰς τήν
ὑπέρμαχον Στρατηγόν καί εἰς τοὺς Ἀγίους τῆς
Ἐκκλησίας μας. Ἡ μόνη δέ συγκεκροτημένη δύ-
ναμις, τήν ὁποίαν ἐκείνην τήν ἐποχήν διεθέτα-
μεν, ἦτο ἡ Ἐκκλησία μας, οἱ κληρικοί μας, οἱ
Ἀρχιερεῖς μας, οἱ ἱερεῖς μας, οἱ καλόγηροί
μας. Ἡ πίστις μας, λοιπόν, καί ἡ Ἐκκλησία
μας ἦσαν τά μόνα ἐφόδιά μας. Μέ αὐτά ὅμως καί
μόνον ὤπλισμένοι οἱ ὀλίγοι ἡρωϊκοί πρόγονοί
μας ἐξεκίνησαν διά τόν μέγαν καί ἱερόν ἄλλ'
ἀνισον καί ἐνδοξον Ἀγῶνα.

Εἶπα οἱ κληρικοί μας, οἱ καλόγηροί μας....
Πόσα δέν προσέφεραν ὄχι μόνον κατά τήν Ἐπανάστα-
σιν καί πρό αὐτῆς, ἀλλά καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς
μαύρης δουλείας τοῦ Γένους μας.

Οἱ κληρικοί μας... Οἱ ἐξ αὐτῶν ἀπαίδευτοι,
οἱ κατέχοντες τά ὀλίγα "κολυβογράμματα", ἐγνώριζαν
ἐν τούτοις νά ἐκτιμοῦν τήν παιδείαν καί μαζύ μέ
τόν θησαυρόν τῆς πίστεώς μας, ὡς "πολύτιμον μαργα-
ρίτην", νά τήν διατηροῦν "σάν τήν σπῖθα κρυμμένη
στή στάχτη" καί τά ὀλίγα νάματά της, τά ὅποῖα
κατεῖχαν, νά τά μεταλαμπαδεύουν καί μέ τό "Κρυφό
Σχολειό" τῶν μοναστηριῶν μας καί τῶν ναῶν μας.
Οἱ ἄλλοι πάλιν, οἱ εὐπαίδευτοι κληρικοί μας, ^{οἱ ἄλλοι καί} μέ τάς
ἀρτίως λειτουργούσας Σχολάς τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνι-
σμοῦ, μέ τά τυπογραφεῖα καί τά ποικίλα καί ἄφθονα
συγγράμματα των, ἀπέβησαν οἱ ἱεροφάνται ὄχι μόνον
τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλά καί τῆς κλασσικῆς καί
τῆς καθόλου παιδείας. Τοιοῦτοτρόπως, οἱ κληρικοί
αὐτοί, διατρέχοντες ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τήν ὑπό-
δουλον πατρίδα, διεσκόρπιζαν ἀφθόνως τό εὐεργετι-
κόν φῶς τῆς γνώσεως ὅσον καί ~~ἐν~~ ὅπου τούς ἦτο
δυνατόν, ^{Δι' αὐτῶν} ἐξοπίζαντες ~~ἐν~~ ~~αὐτοῦ~~ ~~ἐν~~ τό σκότος τῆς

ἀμαθείας ἀπό τὰς ψυχὰς τῶν ὑποδούλων καί συν-
τήρου~~ντες~~ ἀπαρμείωτον τήν ὑπερηφάνειάν των καί
τήν καύχησιν διὰ τήν εὐγενῆ ἐθνικήν μας κατα-
γωγὴν καί τήν ἀπαράμιλλον ἐθνικήν μας κληρονο-
μίαν καί ἱστορίαν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Πτωχοὶ καί
πάμπτωχοι καί αὐτοί, ^{οἱ οὐκ ἐπιστήμονες ἀνέστελαι} γνωρίζοντες ὅμως ὅτι "μακά-
ριόν ἐστι μᾶλλον δίδόναι ἢ λαμβάνειν" (Πράξ. α' Κ',
35), ἐθυσίαζαν καί αὐτόν ἀκόμῃ τόν ἐπιούσιον
ἄρτον τῶν συνήθως πολυαρίθμων παιδιῶν των, διὰ
νά ἐπιχέουν "ἔλαιον καί οἶνον" ἐπὶ τὰς πληγὰς
τοῦ καταδυναστευομένου ποιμνίου των. ^{Αὐτοὶ} ^{ἐπρωτοστά-}
^{Χειράκι καὶ} ^{ἀνέγερσιν} τοῦ~~ντες~~ ~~αὐτοὶ~~ εἰς τήν πρὸς χάριν τῶν ^{ἀνέγερσιν}
ὑπερόχων κοινωφελῶν ἰδρυμάτων καί καταστημάτων,
τὰ ὅποῖα ἀπετέλουν ^{τὸ καίχημα καὶ} διπλοῦν τίτλον τιμῆς διὰ τόν
πολιτισμόν μας, τόν ὅποῖον, καίτοι ὑπόδουλοι,
προσεπαθοῦμεν νά διατηρήσωμεν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Ραγιάδες καί
αὐτοί, ἀλλ' ἄδούλωτοι ἔναντι τῶν τυράννων πνευ-
ματικῶν, ἐγνώριζαν νά ὀρθώνουν τό ἀνάστημά των
κατὰ τῆς ἀδικίας καί τῆς καταπιέσεως τῶν πιστῶν
των· καί ὅχι μόνον διετήρουν τό αἶσθημα τῆς

πνευματικῆς ἐλευθερίας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πνευματικῶν τέκνων των, ἀλλά καὶ ἐξησφάλιζαν ἀπὸ τὸν Κατακτητὴν προνόμια ὑπὲρ αὐτῶν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας ... Εὐλογοῦντες καὶ ἁγιάζοντες τὸ ποίμνιόν των διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀρχοντος τῆς Εἰρήνης, ^{τοῦ Κυρίου μας,} εἰς ὧρας κρίσιμους διὰ τὴν πίστιν μας καὶ τὸ ἔθνος μας, ἐγνώριζαν νὰ ὑψώνουν ὡς πολεμικόν λάβαρον τὸν Σταυρόν, τιθέμενοι ἀκόμη καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπαναστατημένων συμπατριωτῶν μας καὶ πληρώνοντες μέ τὸ αἷμα των τὴν ἀφροσίωσίν των εἰς τὴν πίστιν μας καὶ τὴν πατρίδα μας.

Εἴκοσι περίπου ἔτη πρό τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ καλόγηρος Σαμουήλ εἰς τὸ ἡρωϊκόν καὶ ἀκατάβλητον Σοῦλι ἔγινεν ὀλοκαύτωμα. Ὁ Παπᾶ-Θύμιος, ὁ Βλαχάβας, πέντε ἔτη μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ Σαμουήλ, ἐν μέσῳ φρικτῶν πόνων παρέδιδε τὸ πνεῦμα εἰς τὰς ὀρδὰς τοῦ θηριώδους Ἀλῆ-Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Μέ τὸ σχοινί τῆς ἀγχόνης ἐπλήρωσε τὴν σημαντικὴν εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Ἀγῶνος συμβολήν του ὁ ἐθνομάρτυς πατριάρχης, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε΄.

ἢ μαρτυρικόν ~~εἶ~~ ἐπίσης θάνατον, ~~καί~~ κατὰ τὴν
ιδίαν ^{με αὐτόν} ἡμέραν, ἦτοι τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 1821, ^{ἀπεθνήσκουσιν} οἱ
Μητροπολῖται Ἐφέσου Διονύσιος καί Ἀγχιάλου Εὐ-
γένιος, ὡς καί ὁ καθ' ὁδὸν ἐκπνεύσας Νικομηδείας
Ἀθανάσιος. Ὅμοίως, ὀλίγας ἡμέρας ἄργότερον,
τῇ 4ῃ Μαΐου τοῦ 1821 ἀπηγχονίσθησαν ἢ ἐφονεύθη-
σαν καί οἱ Μητροπολῖται Δέρκων Γρηγόριος, Ἀδριαν-
νουπόλεως Δωρόθεος, Τυρνόβου Ἰωαννίκιος καί ὁ
Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ. Ὅμοίως εὗρον μαρτυρικόν
θάνατον ἐν Ἀδριανουπόλει ὁ πρῶην Κωνσταντινου-
πόλεως Κύριλλος ὁ Ζ' καί ὀκτὼ ἄλλοι κληρικοί,
ἐν Κύπρῳ ὁ Κύπρου Κυπριανός, ἐν Ἑλλάδι δέ ὁ Σα-
λώνων Ἡσαΐας, διὰ τὴν νῆα μὴ ἀναφέρω τό ἄλλο ὀλοκαύ-
τωμα τοῦ Μεσολογγίου, τόν Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὡς καί
τόν Ἀθανάσιον Διάκον, τόν Παπαφλέσσαν καί ἄλ-
λους.

Εἶπα οἱ κληρικοί μας ... Μικροί αὐτοί
καί πολλάκις ἀσήμαντοι, περιέκλεισαν εἰς τὰ φλο-
γερὰ των στήθη καί διεφύλαξαν ἀλώβητον ὅ,τι μέγα κ
καί ὑψηλὸν ἔχει τό ἔθνος μας καί ἡ Ἐκκλησία μας.

Ἐλλὰ τί πρῶτον καί τί ὑ~~π~~τερον. "Ἄν ἐπεζή~~σ~~
σαμεν ὡς "Ἔθνος, ἅν διετηρήσαμεν τόν ἐθνισμόν
μας καί τήν γλῶσσάν μας, ἅν διεσώθῃ ἀπό τάς
σφαγᾶς καί τήν ἐπί αἰῶνας συστηματικῶς ὑπό τοῦ
Κατακτητοῦ ἐφαρμοσθεῖσαν ἐναντίον μας γενοκτο-
νίαν, ἓνα μικρόν ἔστω "κατάλειμμα" , διὰ νά δύ-
ναται τοῦτο κατά τό 1821 νά ἐξεγερθῇ κατά τοῦ
τυράννου, πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ καί
ἀνάκτησιν τῆς πολιτικῆς του*ἐλευθερίας, τοῦτο
ὀφείλεται ~~ἔ~~ εἰς τόν ἱερόν κληρον τῆς Ἐκκλησί-
ας μας. Τά "ματωμένα ράσα" τῶν ἀπερίττων καί
ἀπλοῖκῶν λευῖτῶν μας ἦσαν ἡ ἀσπίς τοῦ Γένους
μας, καθ' ὅλην τήν περίοδον τῶν τεσσάρων αἰώνων
τῆς ὀθωμανικῆς δεσποτείας.

Θ Θ Θ

" Ἔτος ἐλευθερίας" ἀνεκηρύχθη ἐπισήμως
τό 1971 καί ὡς "ἔτος ἐλευθερίας", μέ ἐκδηλώσεις
τιμῆς καί εὐγνωμοσύνης πρὸς ἅπαντας τοὺς συντε-
λεστάς τῆς ἐλευθερίας μας καλούμεθα ~~ἅπαντες~~ ^{οἱ αἱ Ἕλληνες} (νά
τό ἐορτάσωμεν, ἐκδηλοῦντες οὕτω μέ τήν πλήρη ἐσω-
τερικὴν συμμετοχήν μας τήν βαθυτάτην/εὐγνωμοσύνην
μας. Ἀκόμη περισσ^οτερον: τό λαμπρόν παράδειγμα

τῶν προγόνων μας, ὅς ἀποτελέσῃ πηγὴν ἐμπνεύσεων
διὰ τὴν συμβολὴν ^{ἐν} ἐκάστου ἐξ ἡμῶν εἰς τὴν δημιουργ-
γικὴν πρόοδον τοῦ Ἑθνους μας. Τέλος, ἡ κατὰ τὸν
ἱερόν μας Ἀγῶνα κατίσχυσις τοῦ ἀκαταμαχήτου ὅπλου
τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως τῶν πατέρων μας εἰς τὸν
Θεόν, ὅς ἐγχαράξῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀνεξίτηλον δί-
δαγμα περὶ τῆς ἀξίας τῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους
καὶ διὰ τὸ παρόν καὶ διὰ τὸ μέλλον μας, ὡς καὶ
διὰ τὴν προκοπὴν μας τόσον ὡς ἀτόμων ὅσον καὶ ὡς
ολόκλητος ἐμπερικλείει ἡ Ἐκκλησία μας. Αὐτοί
καὶ πάλιν οἱ θησαυροὶ ὅχι μόνον θὰ μᾶς περισώσουν
ἀπὸ τὸ πνευματικόν χάος, εἰς τὸ ὁποῖον μαζύ μέ-
τὴν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα στροβιλιζόμεθα, ἀλλὰ
καὶ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνοδικὴν μας πορείαν
πρὸς τὰ ἔμπροσ. Αὐτοὶ ^{οἱ θησαυροὶ} ~~θὰ μᾶς~~ βοηθήσουν νὰ συνεχί-
σωμεν τὴν δημιουργίαν τῆς Νέας Ἑλλάδος, τοῦ τρί-
του Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποῖου οἱ πρόγονοί
μας τοῦ 1821 ἔθεσαν τὰ θεμέλια. Ἡ πνευματικὴ ἐ-
λευθερία, "ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε" (Γαλ.ε', 1)
εἶναι τὸ ἀρραγές θεμέλιον καὶ ἡ ἀσφαλὴς ἀφετηρία
καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πάσης ἄλλης
ἐλευθερίας. Τὸ 1821 μᾶς τὸ ἀπέδειξε περιτράνως.
